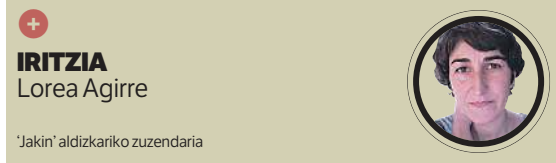

Bizkaiko aldizkari hura «krisitik ateratzeko» zeregina hartu zuten Intxaustik eta biek. *Jakin* argitaratzeko baimeana heldu zitzaizenean utzi zuten *Anaitasuna*-ko lana.

1977tik 2014ra arte jardun zuten Torrealdaik zuzendaria. Aurreko urteak zenbatuta, 42 urteko ardurua, eta ia 60 urteko bidea Jakinen, aldizkariaren zuzendaritza uztean fundazioaren lehendakari zena hartu baitzuen. Lekukoa Lorea Agirrek hartu zion aldizkarian.

Batasunaren aitzindari

Aldizkaria izan du plaza nagusi Jakinek, baina handik haragokoa da haren ekarpena eta itzala. Euskararen batasunaren aldeko lana da nabarmenetako bat. Batasunaren bidea urratzen aitzindariak izan ziren aldizkarian. «Konbentzitututa geunduen erabat premiazkoa zela», kontatu du Intxaustik. Ez zen izan, hala ere, taldeko kide historikoek euskalgintzan egindako ekarpen bakarra: UZEI sortzea, Intxaustik euskararen historia sozialaz egindako lanak, Azurmendiren tesia eta argitalpenak, Agirrebaltzategi EKB Euskal Kulturaren Batzarrearen lehendakari jardutea, Torrealdaik liburugintza egindako azterketak eta Eus-

IRITZIA
Lorea Agirre

'Jakin' aldizkariko zuzendaria

Euskararen Amaiur honetan

Gizarteari lotzen gatzazkion lekuak bizitzaren zentzuaren berri eman lezake

Joan Mari Torrealdaik euskararen eta herriaren aldeko borrokatik izan ziren aldizkarian. «Konbentzitututa geunduen erabat premiazkoa zela», kontatu du Intxaustik. Ez zen izan, hala ere, taldeko kide historikoek euskalgintzan egindako ekarpen bakarra: UZEI sortzea, Intxaustik euskararen historia sozialaz egindako lanak, Azurmendiren tesia eta argitalpenak, Agirrebaltzategi EKB Euskal Kulturaren Batzarrearen lehendakari jardutea, Torrealdaik liburugintza egindako azterketak eta Eus-

Eta hori du bere bizitzaren zentzua, bizi duen lekua.

Torrealdai hasiera berri bat da. 50eko hamarkadan, gerraosteko lugorrian, bide berri bat ekarri zuen belaunaldiko kide da. Etena eta segida, aldi berean, etorkizun bizigarri baten bide irekitzaile. Bide berriak, bide guztiak. Larrekoak eta noranahikoak. Bereziki

noranahikoak. Herentziarik gabe jaio zen belaunaldi hark, tartean Torrealdai, eskuzabaltasun osoz, baratze ongarritu bat utzi digu herentzian.

Torrealdai kontzientzia bat da. Kontzientziarik ez zegoen garaitik kontzientzia modan ez omen dagoen garai hauetarako irakaspen bat. Kontzientzia bat kate bati eusteko, lotzeko bezainbeste hausturak eragiteko. Berritzeko, berrasmatzeko. Garaia irantzuteko. Kontzientzia bat auzien garrantziaz jabetzeko, egin behar denaren eta egiten ari garenaren garrantziaz ohartzeko.

Torrealdai konpromiso bat da. Erdigune ez-ekidistante batetik, lotzeko zibilean, euskalgintza beregainen eta profesionaltasun militantean sustraizten dena.

Torrealdai taldetasun bat da. Besteekin lankidetzan jarduteko gaitasuna eta egitasmoak –egiturak, beti egiturak– sortu arteko onik eza. Oi-

narriak jartzen, aldarnioak altxatzen hainbat eta hainbat egitasmoan. Eta bereziki Torrealdai Jakinda, eta Jakin bera ulertzeko moduak ahalbidetu dio beste mila egitasmoan eragiletzan aritzea.

Torrealdai galdere bat da. Zer da euskarak behar duena, zer da herri honek behar duena. Euskararen askatasuna eta bizia defendatzen eman du bizitza. Mundu propioa sortzen eta elikatzen. Geure baitakoak izan gaitzen, ez menpeko perpaus. Buru askiak eta askeak.

Torrealdai pribilegio bat da Euskal Herriarentzat. Sinbolo bat, jada: euskararen aldeko borrokatik, borroka horrexegatik atxilotua izanagatik, torturatua, epaitua, epaiaren zain zazpi urte egon eta gero zorianez libre ateratzen izanagatik. Sinbolo bat, ez ordainkoraindu gabe, halere. Euskararen Amaiur honetan, Torrealdai gure lekua da.

IRITZIA

Joseba Intxausti, Joxe Azurmendi, Paulo Agirrebaltzategi

Jakinkideak

'Jakin'-eko zuzendari hiru arotan jardun zuen: luzeana, 1977tik 2014ra. 1969tik 1977ra zentsura jasan zuen aldizkariak

kaldunon Egunkaria-n hartutako ardurak... Euskalgintzaren erdigunean egon zen Jakin taldea. Lan ugari digitalizaturik jarriak dauzkate herriar gutzientz eskura.

Hamarkada luzeetan egindako bidearen aitortza jaso zuen lauokoteak 2018an, Gipuzkoako Foru Aldundiaren Urrezko Dominarekin: «pentsamenduan, kultur eragiletzan, argitalpengintzan, euskal kulturaren eta euskara batuen eremuan egindako lana» goraipatu zieten. Torrealdaik berak ekitaldian nabarmendu zuen aldizkari irekia egin zutela: «*Jakin* ez da izan pulpitu, ez katedra. Plaza izan da. Herriko plaza, gogoetaren plaza eta lankidetzarako elkargunea. Horregatik, pentsamenduen geografia zabaletik hurbildu zaigu jendea». Euskara ardatz gisara hartuta lantzen zuten funtzio hori: «Euskalgintzaren zentraltasuna ez da eslogan hutsa. Gure proposamen nagusia da herrigintzaren eraikuntza».

Joan Mari, ez adiorik!

Agur modu horixe maite huen bereziki, Joan Mari, gure adiskide Manex Erdozaintzirengandik ikasia. Ez adiorik!

Mendian hirekin ibili izan garenok edo ibili direnengandik jakin dugunok ezaguna diagu hire mendiko martxa: besteok baino indartsuagoa eta bizkorragoa izanik hi, eta mendi-bideetako gidari, aurreratu egiten hintzen mendian gora; eta besteok ahal genuen neurrian segika atzetik. Baina tarteka geratu egiten hintzen, eta atzeko zain itxaron, berriro elkarrekin, taldean, nondik norakoa ikusi eta gailurrerako bidea erabakitzeke.

Bada, horrelaxe ezagutu dizkiagu hire burubide eta jokabidea euskal kulturagintzako aldapan gorako igoera luze honetan ere. Heure ekimenez eta ekinez aurreratu haizenean hainbat egitasmo abian jartzeko, jakin izan

duk itxaronaldia egiten, eta bilera antolatzen –bat edo gehiago–, proiektuaren norakoak elkarrekin aztertu eta eztabaidatzeko, taldearen proiektu, plangintza eta langintza bihurtzearen. Talde-lana predikatu diguk beti Jakin taldean, eta talde-lana antolatzen saiatu haiz.

Beste gauza bat ere erakutsi izan diguk argi: euskalgintzaren eta euskal kulturgintzaren eremuak bere autonomia onean egin behar dituela bidea eta lana. «Euskara – Euskal Kultura – Euskal Herria» burubidetz hartuta *Jakin*-en, autonomia eskatu eta zaindu izan duk arduraz: erakunde publiko nahiz alderdi politikoeekin errespetu eta elkarlan egokian, baina bere bidetik. Eta asmatu egin dualakoan eta digualakoan gaudek.

Heuk gidatu eta bateratu izan duk gainera Jakin laukote «historiko» hau azken urte luzeotan.

Intxausti, Azurmendi eta Agirrebaltzategi, Torrealdairekin. JON URBE / FOKU

Uste genian besteok hire aurretik joan behar genuela. Orain murriztuta gelditu duk taldea.

Hiruron aldetik, bihotzez, ez adiorik, Joan Mari!

Jaun-andreok, euskal kulturagintzaren alorreko langile eta gidari handietan handia joan zaigu, egile eta eragilea, bultzatzaile eta koordinatzailea: kazetari eta idazle oparoa, euskal kulturaren ikertzaile kritikoa saiatua, euskal kultur ekimenean sustatzaile ke-

mentsua, euskal kulturako enpresa-zuzendari eta kudeatzaile eraginkorra; eta, euskaltzain urgazle gaztetatik eta euskaltzain osoa 2009tik aurrera, Euskara batuen defendatzaile eta praktikatzailea, batasuna ofizialdu aurretik ere. Hori dena eta gehiago izan dugu Joan Mari Torrealdai. Betiere, Jakin aldizkaria eta proiektua bere ekimenean eta lanen ardatz.

Ez adiorik!

«Editorialak falta ziren, kazetariak, elkarteak... Hori zen orduko Euskal Herria, eta zentsurak giro hori eskatu egiten du. Gizartea hila da truke ideologikorik gabe»